соціокультурних, лінгвістичних, психологічних факторів; навички діалогічного мовлення; вміння складати мовленнєві повідомлення на основі гіпертексту).

Таким чином, гіпертекст являє собою інструмент, що створює, передає та зберігає інформацію. Гіпертекст – текстове багатомовне середовище, де можна ефективно набувати та практикувати лінгвістичну та комунікативну компетенцію студентів. Нові лінгводидактичні підходи при вивченні іноземних мов за допомогою цифрового середовища, використовуючи гіпертекстову комунікацію є свідченням нових можливостей, змін та майбутніх перспектив.

ЛІТЕРАТУРА

Альшева, А. О. (2017). Лінгвопрагматичні особливості перекладу електронного гіперктексту (на матеріалі «Вікіпедії») (Автореф. дис. канд. філол. наук). Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса.

Henao-Álvarez, O. (2001). Identificación de ideas importantes y detalles en textos hipermediales e impresos. *Lectura y Vida*, 6–15.

Landow, G. (1992). Hypertext: the convergence of contemporary critical theory and Technology. Baltimore : John Hopkins University Press.

Наталія Яцишин
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Луцьк, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У сучасних умовах глобалізації та євроінтеграції окрім високого професійного рівня фахівець з вищою освітою повинен володіти високим рівнем фахової іншомовної компетентності для подальшої професійної діяльності, що забезпечує професійне зростання на основі вітчизняних і

зарубіжних досягнень, обмін досвідом із зарубіжними колегами, здійснення наукових досліджень тощо.

Вітчизняна наука володіє достатньо відпрацьованою методикою навчання іноземній мові у вищій школі, взагалі, та в умовах професійно-орієнтованого навчання, зокрема. До основних психолого-педагогічних принципів такого навчання і виховання та їх методичного забезпечення слід віднести: принцип спільної діяльності викладача іноземної мови, викладачів-юристів і студентів у плануванні, здійсненні, оцінюванні і удосконаленні навчального процесу; принцип опори на досвід і навички студентів; індивідуалізація навчання; принцип колективної (кооперативної) навчальної діяльності студентів з вивчення іноземної мови; контекстність навчання; системність навчання; принцип актуалізації результатів навчання. Тому поєднання цих основних складових навчально-виховного процесу є необхідною умовою формування фахової іншомовної компетентності в майбутніх юристів в процесі вивчення іноземної мови (Яцишин, 2013).

Проблеми формування професійної компетентності досліджувалися науковцями в різнопланових аспектах: сутності та структурних складових професійної компетентності педагога (А. М. Богуш, В. І. Боднар, Л. Ф. Ващенко, Т. В. Добудько, І. А. Зязюн, А. К. Маркова, Л. М. Мітіна, В. О. Сластьонін та ін.); формування професійної компетентності вчителя в умовах багаторівневої професійної освіти (Т. Г. Браже, М. К. Кабардов, В. Ю. Кричевський, Г. І. Саранцев, Н. В. Харитонова, О. М. Шиян та ін.); реалізації відповідних технологій навчання через вирішення проблеми професійного розвитку (В. П. Беспалько, А. О. Вербицький, М. В. Кларін, Я. Л. Коломинський та ін.); питанням формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови присвячено науково-педагогічні дослідження В.В. Баркасі, О. І. Вишневського, О. В. Котенко, С. Ю. Ніколаєвої, Г. І. Тонконог, Т. А. Долгової. У зарубіжній педагогічній думці формуванню професійної компетентності викладача присвячені роботи Д. Брителa,

Є. Джимеза, Р. Квасниці, В. Ландшеєр, М. Леннона, П. Мерсера, М. Робінсона та ін. (Яцишин 2020).

Іншомовна компетентність представника певної професійної галузі розглядається як якість особистості, котра характеризується продуктивністю іншомовної діяльності (тобто мовленнєвої діяльності іноземною мовою), високим рівнем творчого мислення, який забезпечує декодування іншомовної інформації професійного характеру. Іншомовна компетентність включає в себе цілісний комплекс знань у мовній і професійній сферах, умінь застосовувати ці знання в практичній професійній діяльності. Крім того, іншомовна компетентність передбачає оволодіння студентами знаннями про культуру та систему мови, яку вони вивчають, що реалізується за рахунок формування мовних і мовленнєвих навичок оперування загальною і професійною лексикою, котра виявляється у продуціюванні самостійного усного та письмового висловлювання і яка дозволяє студентам адекватно розуміти та приймати участь у спілкуванні з носіями мови.

Специфіка процесу формування іншомовної компетентності майбутнього юриста у фаховій підготовці невід'ємно пов'язана як з мовою взагалі, так із іноземною мовою безпосередньо, оскільки виникнення й існування природної мови невід'ємно пов'язано з виникненням і існуванням людини. Мова як «система мовних засобів, необхідних для спілкування та передачі досвіду від покоління поколінню», має властивість соціального та культурного призначення. Ця система існує, насамперед, не тільки для окремо взятої людини, а для відповідного соціуму.

Слід відзначити, що в юридичній діяльності важливе місце займає комунікативна компетентність юриста, оскільки юридична професія належить до професій «підвищеної мовленнєвої відповідальності» де слово виступає професійним інструментом, від володіння яким залежить не тільки успіх професійної діяльності, але й доля інших людей, суспільства в цілому. Професійна компетентність юриста пов'язана з комунікативною

компетентністю, до складу якої входять знання про мовні засоби і ситуації спілкування, володіння комплексом мовленнєвих умінь, що дозволяють юристу досягти результативності в спілкуванні і взаємодії, правильно будувати і розуміти різні тексти, адекватно використовувати мовні і мовленнєві засоби стосовно до конкретних завдань і умов спілкування (Демченко 2014).

Іншомовна компетентність передбачає володіння людиною іншою (іноземною) мовою кваліфіковано. Щодо професійної іншомовної компетентності представника юридичної професії обов'язковим є достатній рівень знань, які б дозволяли розумітися, бути добре обізнаними як з усіма мовними аспектами іншої (іноземної) мови, так і з фаховою (юридичною) лексикою, особливостями професійної діяльності, наявність достатнього рівня вмінь застосовувати знання на практиці, тобто в практичній професійній діяльності, а також у галузі безпосередньої спеціалізації представника юридичної професії, тобто у фаховій діяльності.

Професійна іншомовна компетентність юриста – це професійно значуща інтегративна якість особистості представника юридичної професії, системно-ціннісне новоутворення, що забезпечує декодування іншомовної правової інформації (міжнародних правових документів, юридичної термінології), творче використання її в практичній юридичній діяльності (у безпосередніх контактах з іноземними колегами) і здатність вільно включатися в міжнародну юридичну діяльність з вирішення професійних проблем.

Професійна іншомовна компетентність юриста складається з аксіологічного, когнітивного і діяльнісного компонентів, котрі забезпечують єдність комунікативної і професійної культури юриста. Всі зазначені компоненти знаходяться в діалектичному взаємозв'язку. Тому не можна розкрити зміст поняття «професійна іншомовна компетентність», розглядаючи його в якомусь одному аспекті (розвинутий інтелект, загальнокультурний кругозір, предметна підготовленість майбутнього юриста тощо).

Таким чином, професійна іншомовна компетентність виступає інтегративною професійно-особистісною характеристикою студента, що вимагає багатоаспектного підходу до її вивчення. Як система, вона містить у собі мотиви, цілі, ціннісні орієнтації, вимагає сукупності знань, умінь, форм і способів їхнього використання в професійній юридичній діяльності, включаючи й міжнародну (Демченко 2014).

Професійна іншомовна компетентність студентів-майбутніх юристів як системно-ціннісне новоутворення передбачає взаємозв'язки елементів на двох рівнях: структурному та смисловому. Структурні відносини елементів виражаються у змінах, які мають місце завдяки кількісно-якісним перетворенням всередині системи професійної іншомовної компетентності (тобто в аксіологічному, когнітивному та діяльнісному блоках).

Формування ціннісного відношення до іноземної мови як засобу формування професійної іншомовної компетентності, до процесу формування іншомовної компетентності в умовах вищого юридичного навчального закладу дозволяє розв'язувати низку професійно значущих завдань: озброювати студентів знаннями про те, що вони знають, вже вміють і якими є межі цих умінь відносно використання іноземної мови в майбутній професійній діяльності; виховувати в них бажання займатися самоосвітою (особливо в тих випадках, коли вони виявляють у себе ті або інші пробіли в іншомовній і загальнопрофесійній підготовці); розвивати прагнення відкривати для себе нові можливості іноземної мови в формуванні іншомовної компетентності особистості.

Велика роль у стимулюванні мотивації до формування іншомовної компетентності майбутнього юриста належить викладачеві вищого юридичного навчального закладу, котрий транслює не тільки систему професійних знань, але й передає студентові своє мотиваційно-ціннісне відношення до знань, свою захопленість предметом, своє ціннісне відношення до юридичної діяльності, тим самим моделюючи і певне позитивне відношення до них студентів.

Специфіка професійної іншомовної компетентності майбутнього юриста полягає в змісті, функціях, її зв'язках з іншими характеристиками процесу формування особистості: формування його комунікативної культури, професійної і фахової компетентності, загальної культури тощо. Також професійна іншомовна компетентність юриста включає всі базові мовні функції і функції юридичної діяльності, котрі здобувають свою специфіку, серед яких комунікативна, регулятивна, креативна, аксіологічна.

Таким чином, цілком обґрунтовано стверджувати, що одним з шляхів формування професійної іншомовної компетентності представників юридичної галузі є навчання студентів читання, мовлення, аудіювання та письма з іноземної мови для забезпечення можливості й спроможності спілкування у майбутній професійній сфері, тобто забезпечити формування професійної іншомовної компетентності майбутнього юриста може професійно орієнтована іншомовна діяльність, котра передбачає підготовку майбутніх спеціалістів до ділового спілкування в усній і письмовій формах іноземною мовою. Необхідною умовою досягнення цієї мети є комплексний розвиток умінь студентів в усіх видах мовленнєвої діяльності у процесі професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

Яцишин, Н. П. (2013). Особливості навчання іноземної мови (англійської) як мови на спеціальності юридичного профілю в аспекті міжкультурної комунікації. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки,* Херсон, 64, 352–356.

Яцишин, Н. П. (2020). Роль інноваційної діяльності у підготовці педагога-фахівця з іноземної мови. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами* : *збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції,* Переяслав, 302–305.

Демченко, Д. І. (2014). Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх юристів засобами іноземної мови у фаховій підготовці: монографія. Харків : Видавець Іванченко І. С.